

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

C.E.I.M., Valencia,
Venezuela

Topical issues of contemporary science

Collection of scientific articles

List of journals indexed

Submitted for review in

Conference Proceedings Citation Index -
Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH)

C.E.I.M., Valencia,
Venezuela
2016

C.E.I.M., Valencia, Venezuela

Topical issues of contemporary science

Science editor:

Drobyazko S.I.

*Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Doctor of Science, honoris causa, Professor of RANH*

Reviewers:

Nedelea Alexandru-Mircea,

Associate Professor Ph.D at Stefan cel Mare University of Suceava (Romania)

Dr. Reena Agrawal,

*PhD in Entrepreneurship, Assistant Professor Accounting, Finance and
Entrepreneurship, Chairperson-Centre for Entrepreneurship Development
(CED), Jaipuria Institute of Management, Lucknow (India)*

Topical issues of contemporary science: Collection of scientific articles. - C.E.I.M.,
Valencia, Venezuela, 2017. - 204 p.

ISBN 978-0-9942661-1-8

Collection of scientific articles published on the results of the International scientific and practical conference "Topical issues of contemporary science" is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, candidates and doctors of sciences, research workers and practitioners from Europe, Russia, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern economy and state structure. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern economic science development.

ISBN 978-0-9942661-1-8

© 2017 Copyright by C.E.I.M., Valencia, Venezuela ®

© 2017 Authors of the articles

© 2017 Drobyazko S.I.

Pashkova N.I. RECONSTRUCTION OF CARPATHIAN CONCEPT OF HOUSE BASED ON NOMINATIVE MODELS.....	179
Wu. Xingmei, Iryna Hlazunova. TEACHING METHODS OF MASTERS IN MUSICAL-PEDAGOGICAL PROFILE IN INSTRUMENTAL CLASS	182
Khomenko L. EMOTIONALLY VALUABLE COMPONENT OF MOTIVATION TO MUSIC TEACHING IN STUDENTS OF PEDAGOGICAL COLLEGES.....	185
Pet'ko L. THE DEVELOPMENT OF STUDENT YOUTH AESTHETIC CULTURE ON PROFESSIONAL DIRECTION.....	188
Kravets N. PREPARING MENTALLY RETARDED TEENAGERS AT LITERATURE LESSON FOR CREATIVE ACTIVITIES.....	192

11. Pet'ko L.V. Professionally oriented foreign language teaching environment in conditions of university. Lord Byron and Math students / L.V.Pet'ko // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 321–326.
12. Ternopilska V.I. Theoretical aspects of the phenomenon «aesthetic sense» / V.I.Ternopilska // Perspective directions of scientific researches: Collection of scientific articles. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016. – P. 339–344.

Kravets Nina

Ph.D., Associate Professor

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

PREPARING MENTALLY RETARDED TEENAGERS AT LITERATURE LESSON FOR CREATIVE ACTIVITIES

Кравець Н.П.

канд. пед. наук, доцент

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ПІДГОТОВКА РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

The article deals with the factors that ensure the training mentally retarded teenagers at the Literature lessons to creative activity.

Key words: *mentally retarded teenagers, creative activities, Literature lessons, teaching methods, literature plays.*

У статті розглянуто чинники, що забезпечують підготовку розумово відсталих підлітків на уроках літератури до творчої діяльності.

Ключові слова: *розумово відсталі підлітки, творча діяльність, урок літератури, методи навчання літератури, літературні ігри.*

У сучасному світі особлива увага приділяється творчому розвитку кожної особистості. Людина, яка може продукувати ідеї, використовувати знання й уміння у нових ситуаціях, комфортно почуватися у нестабільних соціальних умовах – досить швидко і вдало соціалізується та адаптується у соціумі. Особливого значення питання творчого розвитку набувають для розумово відсталих учнів, насамперед підлітків через притаманні їм порушення психофізичного розвитку, що гальмують формування їх як конкурентно здібних, творчих особистостей, здатних до самовизначення, самореалізації, самовдосконалення.

Питання творчості, творчого розвитку особистості розглядали у своїх роботах філософи, зокрема К. Пігров, В. Цапок, В. Шинкарук, Л. Яценко та ін. Розвитку творчих здібностей, творчої активності у осіб різного віку присвятили роботи психологи Д. Богоявленська, Л. Виготський, А. Матюшкін, В. Моляко, В. Рибалка, В. Роменець, С. Рубінштейн, та ін. Не оминули питання, що стосуються розвитку творчості, творчої активності, творчих здібностей і педагоги (В. Андреев, М. Гончаренко, М. Данилов, Б. Коротяєв, А. Семенова, В. Сухомлинський, Т. Шамова та ін.). У «Філософському енциклопедичному словнику» за ред. В. Шинкарука творчість розглядається як продуктивна діяльність, а створення будь-яких явищ мистецтва чи ремесла називається творчістю, а всі «створювачі» – їх творцями.

Відомий український психолог В. Моляко, аналізуючи процеси творчості, звертає увагу на особливості їх становлення у підлітковому віці, що важливо й для розумово відсталих підлітків: «Саме у підлітковому віці при дослідженні процесів творчості слід звертати увагу не лише на особливості творчої особистості, а й на особливості розвитку цієї особистості у соціальній групі, особливості групових норм та цінностей» [2, с. 91–92].

Д. Богоявленська виділила одиницю аналізу творчості – феномен «ситуативно-нестимульовальної продуктивної діяльності, що лежить в основі здібностей до пізнавальної саморегуляції. На думку автора, ця здібність і визначає творчість.

В «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренко вказує, що «творчість – продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення. ... Тому на всіх щаблях школи ... слід звертати особливу

увагу на формування в учнів різноманітних, глибоких і міцних систем знань, на максимальну стимуляцію самостійної діяльності учнів, на розвиток стійких творчих інтересів, цілеспрямованості творчих пошуків, наполегливості під час виконання творчих завдань» [1, с. 326; 16].

Зважаючи на вище викладене, ми звернули увагу на створення творчого середовища на уроках літератури з метою підготовки розумово відсталих учнів до творчої діяльності. Навчально-пізнавальна діяльність з літератури, спрямована на розвиток творчого мислення і мовлення розумово відсталих учнів, розглядається нами як формування готовності до творчості, як створення навчального середовища, спрямованого на розкриття творчих якостей учнів. Звідси творчість для розумово відсталих підлітків – це здатність у процесі самостійної навчальної читацької діяльності на уроках літератури творити щось нове: зв'язне висловлювання у формі діалогу, монологу, усну або письмову творчу роботу, ілюстрацію до твору тощо. «Художній літературі як формі існування культури, належить провідна роль щодо можливостей поступового впливу на свідомість учня-читача, його емоційну та вольову сфери, на особистість в цілому» [16, с. 123; 11; 14].

Якщо дівчатка підліткового віку з діагнозом помірна або тяжка розумова відсталість можуть дуже гарно вишивати хрестом, коли потрібно враховувати кольори, рахувати кількість хрестиків кожного кольору, дотримуватися правильності їх поєднання та розміщення на частинах виробу, то чому не можуть творчо щось виконувати на уроках літератури учні з діагнозом легка розумова відсталість? Адже, як справедливо вказує С. Рубінштейн, «людина, яка навчилася щось робити, іноді в результаті сама стає іншою. Існує не лише залежність того, що вона собою являє, але й зворотня залежність» [15, с. 39].

Нам імпонує вислів Р. Хальмана щодо творчих здібностей: «Творчі здібності існують або потенційно, або актуально в кожній дитині, і творчість не обмежується одиночним талантом, вона властива всім і має широку амплітуду вияву – від простих творчих актів до геніальних витворів» [17, с. 135].

Тому ми звернули увагу на підготовку розумово відсталих учнів на уроках літератури до творчої діяльності зважаючи на чинники, які цьому процесу сприятимуть або навпаки, ускладнюватимуть. Готовність до творчості – намагання творити та здатність її виконувати, прагнення до творчої діяльності. Для розумово відсталих характерна безініціативність, байдужість, індиферентне ставлення до діяльності, обмежений пасивний і дуже бідний, примітивний активний словник; комунікативна фобія; невміння структурувати зв'язне висловлювання, що проявляється у порушеннях діалогічного й монологічного мовлення. Творчість же передбачає наявність знань, умінь, дій, оскільки творчість – це та ж самостійна діяльність. На уроках літератури проявляється у знаннях сутності твору, активній участі в аналізі твору; розуміння змісту прочитаного; умінні складати план прочитаного твору та переказати прочитане за планом. Вершина успіху – вибіркового самостійного переказ будь-якої частини тексту твору, інсценізація прочитаного чи відтворення епізоду твору в малюнках, виробках.

На читацьку діяльність розумово відсталих учнів негативно впливають як суб'єктивні, так і об'єктивні чинники, що знаходять відтворення у самостійній творчій діяльності школярів. Суб'єктивні чинники: наявність розумової відсталості, недостатня сформованість навички читання, відсутність інтересу до читання художньої та науково-пізнавальної літератури. Об'єктивні чинники склали: недостатнє використання педагогами інноваційних технологій навчання, недостатнє комплектування шкільних бібліотек дитячою літературою та пресою, низька зацікавленість батьків дитячим читанням [7, с. 58].

Аналіз даних медико-психолого-педагогічного обстеження 204 розумово відсталих учнів з родин та дітей-сиріт дозволив виділити дві групи школярів щодо наявності у них порушень і відхилень у фізичному та розумовому розвитку. 58% склали учні, у яких розумова відсталість супроводжувалася соматичними порушеннями. До другої групи увійшло 42% школярів, у яких розумова відсталість супроводжувалася нервово-психічними порушеннями [15, с. 131].

Творчість на уроках літератури можлива завдяки сформованості інтересу до читання літератури. Ми визначили три рівні читацьких інтересів у розумово відсталих школярів: ініціативний, стимулюючий, пасивний. До ініціативного рівня віднесли 13% респондентів, які без нагадування педагогів і шкільного бібліотекаря цікавилися художньою літературою, орієнтувалися в тематиці творів та визначали її за ілюстраціями на обкладинці; ініціювали самостійність у виборі творів для читання; самостійно стисло переказували зміст прочитаного та, що важливо, проявляли власне оцінне ставлення до вчинків героїв, описаних подій. Учні, яких віднесено до стимулюючого рівня (56%) постійно потребували допомоги з боку дорослих, активно використовували її у вигляді евристично спрямованих запитань, оскільки евристичні запитання недоступні розумово відсталим. Третій, пасивний рівень, склав 31% з числа обстежених, навичка читання у яких сформована на дуже низькому рівні. Школярі не виявляли інтересу до читання творів будь-якого жанру, допомогу не використовували [8, с. 238–239].

Протягом останнього десятиліття у зв'язку з певними об'єктивними та суб'єктивними причинами у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з порушеннями розумового розвитку зменшилася кількість дітей, тому не стало можливим відкривати паралельні класи. Діти з різним рівнем розвитку пізнавальних можливостей, силою нервових процесів, різною фізичною та розумовою працездатністю навчаються в одному класі, що негативно впливає на їхню успішність, зокрема виконання завдань творчого характеру. виправити ситуацію допомагає дотримання принципу індивідуального підходу в роботі з кожним учнем: як із розгальмованим, так і з загальмованим. Завдяки індивідуальному підходу враховуються диспропорції у розвитку психічних функцій у дітей [4, с. 57].

Успішність навчання літератури в одному класі дітей з різним рівнем розвитку пізнавальних можливостей певним чином забезпечується педагогами поряд із загальними та спеціальними методами навчання застосування методів навчання літератури, зокрема евристичного, творчого читання, репродуктивного. Методи навчання літератури відіграють неабияку роль у психічному розвитку школярів. «... при одному й тому ж самому рівні знань та умінь інтелектуальний розвиток учнів може бути вищим або нижчим – залежно від умов та методів навчання. Через це оцінка застосування того чи іншого методу не може зводитися тільки до врахування освітнього ефекту і повинна включати в себе також і врахування його ефективності в психологічному розумінні, тобто з боку просування учнів у їхньому розумовому розвитку» [10, с. 197–198].

Зважаючи на те, що кожен метод навчання літератури складається з певних прийомів, завдяки яким він реалізується, з евристичного методу ми виділили прийоми, доступні розумово відсталим школярам. Належне поєднання і чергування методичних прийомів допомагає реалізувати завдання уроку, зокрема скоригувати притаманні розумово відсталим учням інтелектуальні порушення. У розумово відсталих порушення мислення проявляються насамперед у недорозвитку його евристичного начала. Бесіда евристичного спрямування, в ході якої відбувається процес руху думки школярів від неповних і неточних знань до повних і достовірних знань, є засобом збагачення знань, ефективним засобом розвитку мислення і мовлення, пізнавальної активності школярів. Бесіда евристичного спрямування виступає як пошуковий діалог, завдяки якому розвивається діалогічне мовлення, стимулююча відтворювальна уява, формуються уміння аргументовано доводити свої судження [3, с. 143–143].

Сприйняти сутність художнього твору допомагає метод творчого читання, що реалізується шляхом використання різноманітних методичних прийомів, спрямованих на корекцію притаманних розумово відсталим порушень та творчий розвиток школярів. Насамперед це читання в особах, читання під музику, виразно-художнє читання, бесіда з метою вияву враження учнів від прочитаного; переказ прочитаного, що допомагає готуватися до творчої діяльності. Передаючи думки автора твору (для розумово відсталих, як і для будь-яких інших читачів – це чужі думки), учні вчаться відповідати своїми словами,

творючи власний текст, сутність якого відповідає аналогу [6, с. 122–123]. Проявляється творчість, оскільки має місце розвиток діяльності з ініціативи самих підлітків.

Репродуктивний метод передбачає застосування різних прийомів, що забезпечують творчий розвиток школярів на уроках літератури, зокрема написання невеликих творів-мініатюр за вміщеними у підручнику завданнями, ілюстраціями до творів або репродукціями картин, за відеоматеріалами. Учні вчать аналізувати, порівнювати, узагальнювати, робити висновки, тобто засвоювати навчальний матеріал, оскільки творчі роботи, художнє розповідання, робота над словом спрямовані на розвиток творчих здібностей школярів [8, с. 151].

Враховуючи рекомендації вчених (А. Мельник, Є. Пасічник, О. Граборов, А. Аксьонова та ін.) про те, що літературні ігри сприяють формуванню мотивів і потреб до аналізу твору, який читається; вихованню бажання й прагнення правильно зрозуміти й відтворити прочитане у власному мовленні, на уроках літератури ми застосовували різноманітні види літературних ігор: індивідуальні, групові, колективні, що забезпечували корекцію розумових та емоційних порушень. Найефективнішими виявилися індивідуальні ігри, оскільки індивідуальні ігрові завдання найбільше сприяли дотриманню самостійності учнів завдяки розвитку у школярів здібностей для дотримання незалежних дій у процесі гри, формування власних суджень, прояву ініціативи, здатності до подолання труднощів, чим забезпечувався творчий розвиток школярів [5, с. 170].

Отже, стає очевидним, що підготовка розумово відсталих учнів до творчої діяльності на уроках літератури можлива за умови врахування як суб'єктивних, так і об'єктивних факторів, зокрема психофізичного стану підлітків і використання методів навчання літератури.

Література:

1. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень /За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир : Вид-во Рута, 2006. – 320 с.
3. Кравець Н.П. Евристичний метод на уроках літературного читання у роботі з розумово відсталими учнями // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського пед. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна /за ред. В.О. Гаврилова, В.І. Співака. – Кам'янець-Подільський: ПП. «Медобори-2006», 2012. – 404 с. – Вип. ХХІ. В двох частинах. Ч.2. – С. 139–148.
4. Кравець Н.П. Індивідуальний підхід як основа корекційної роботи з розумово відсталими дітьми на уроках читання // Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. / гол. ред. М. Віднічук. – Рівне, 2006. – №3. – С. 55–59.
5. Кравець Н.П. Літературні ігри і виховання розумово відсталих учнів як активних читачів // Актуальні питання корекційної освіти. / Педагогічні науки: зб.наук.пр. /за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП. Медобори-2006, 2015. – 348 с. – Вип. V. В 2-х т. – Том I. – С. 155–173.
6. Кравець Н.П. Метод творчого читання і формування читацької діяльності розумово відсталих учнів // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. – Вип. 22: зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. –С. 119–124.
7. Кравець Н.П. Особливості психофізичного розвитку розумово відсталих учнів та чинники, що ускладнюють їхню читацьку діяльність // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський держ.ун-тет ім. Миколи Гоголя). – Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2016. – №2. – С. 51–58.
8. Кравець Н.П. Репродуктивний метод на уроках літературного читання у роботі з розумово відсталими учнями // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. пр. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – №24. – С. 145–152.
9. Кравець Н.П. Формування інтересу до читання у розумово відсталих учнів на уроках літературного читання /Н.П. Кравець //Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського пед. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / за ред. В.О. Гаврилова, В.І. Співака. – Серія соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: ПП. «Медобори-2006», 2013. – 412с. Вип. ХХІІІ в трьох частинах. Ч.1. – С.234 - 242.
10. Леонтьев А.Н., Гальперин П.Я., Эльконин Д.Б. Реформа школы и задачи психологии. Новая система народного образования в СССР. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1960. – С. 197–208.
11. Овсієнко Л.М. Методика навчання переказів у 5-7 класах загальноосвітньої школи: навч.-метод. пос. – К. : Міленіум, 2011. – 181 с.
12. Петько Л. В. Стимулювання творчих здібностей підлітків засобами втілення образу казкового персонажу // Лялька як знак, образ, функція: М-ли Всеукр. наук-практ-конф. «Другі Марка Грушевського читання» /за ред. О.С.Найдена. – К.: ВД «Стилос», 2010. – С. 200–204.

13. Петько Л.В. Активізація творчого розвитку особистості учнів як фактор педагогічної майстерності вчителя іноземної мови / Л.В.Петько // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2010. – № 2. – С. 99–103. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7840>
14. Петько Л.В. Педагогічна сутність у визначенні поняття «освітнє середовище» / Л.В.Петько // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – Вип. 34. – С. 109–118. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7452>
15. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – В 2 т. – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 488 с.
16. Kravets N.P. Readiness of Mentally Retarded Pupils-Teenagers to the Reader's Activity Mastering / N.P. Kravets // Intellectual Arhive. – 2015. – Volume 4. Num. 4 (July). Series "Education & Pedagogy". – Toronto : Shiny Word Corp. – P. 123–136. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8413>
17. Hallman R. J. The commonness of creativity // Education theory, 1963, Vol. 13. № 2. p. 132-136.